

**ศักยภาพในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ
ขององค์กรปกครองท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น**
**POTENTIAL OF LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS
IN KHON KAEN PROVINCE TO IMPROVE THE QUALITY
OF LIFE OF PEOPLE WITH DISABILITIES***

พฤษภา พุทธิศรีเมธี, กฤษฎารัตน์ โล่ห์วัชรินทร์
วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น
Pruksa Phutthisrimethi, Grichawat Lowatcharin
College of Local Administration, Khon Kaen University, Thailand
E-mail: lasud.niey1987@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเข้าใจของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ต่อนโยบายส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการและศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดูแลผู้พิการ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงกรณีศึกษาหลายกรณี และเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคลากรใน อปท. ทั้งหมด 5 แห่งในจังหวัดขอนแก่น ซึ่งผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 14 คน ประกอบด้วย บุคลากรฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายข้าราชการประจำ

ผลการวิจัยพบว่า

บุคลากรใน อปท. มีความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการไปในทิศทางเดียวกันว่านโยบายกำหนดขึ้นเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาคนพิการ ส่งผลให้คนพิการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและเห็นคุณค่าในตนเอง อปท. แต่ละแห่งได้นำนโยบายส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการมาปรับใช้ในการจัดทำบริการสาธารณะเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาของผู้พิการในแต่ละพื้นที่ มีการฝึกอบรมส่งเสริมอาชีพ ส่งเสริมด้านสุขภาพของผู้พิการ และให้ความรู้แก่ผู้ดูแลคนพิการ อย่างไรก็ตาม การจัดทำบริการสาธารณะให้สอดคล้องกับนโยบายส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการ ยังพบปัญหาและอุปสรรคในเรื่องงบประมาณที่ไม่เพียงพอ ขาด

* ได้รับบทความ: 15 พ.ค. 2563

แก้ไขบทความ: 5 มิ.ย. 2563

ตอบรับตีพิมพ์: 30 มิ.ย. 2563

บุคลากรเฉพาะด้านรวมถึงบุคลากรยังขาดความรู้ความเข้าใจในการดูแลผู้พิการ รัฐบาลควรจัดสรรงบประมาณ บุคลากรเฉพาะด้านให้เหมาะสมและเพียงพอในแต่ละท้องถิ่น เพื่อให้ท้องถิ่นดำเนินการตามนโยบายส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: ศักยภาพ, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, คนพิการ

Abstract

This research aimed to study the understanding of local administrative organization (LAO) personnel towards the policy supporting quality of life of people with disabilities and their potential in taking care of them. The researchers employed a multiple case study design and collected data via interviews of 14 key informants-including executive, legislative, and civil servant personnel-from five LAOs in Khon Kaen.

The results indicated that:

LAO personnel had the understanding about policy supporting quality of life of people with disabilities in the same direction, that is the policy was determined to solve problems of people with disabilities and to improve their quality of life. Each of the five LAOs have implemented policies and provided public services that to comply with problems of the disabled in its area. There were career support, health promotion activities, and knowledge trainings. However, these services still have various problems and obstacles in terms of lack of budget and incompetent personnel. The government should, therefore, allocate budget and sufficient specialized personnel for each area in order to allow the local to effectively implement policy that promote quality of life of people with disabilities.

Keywords: Potential, Local Administrative Organizations, People with disabilities

บทนำ

การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในการบริหารกิจการบ้านเมืองของรัฐในระบอบประชาธิปไตยโดยมุ่งลดบทบาทของส่วนกลางลงเหลือแค่ภารกิจหลักเท่าที่ต้องทำเท่าที่จำเป็น และให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมได้ในการบริการท้องถิ่นตามเจตนารมณ์ของประชาชนมากขึ้น การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นจึงเป็นการจัดความสัมพันธ์ทางอำนาจหน้าที่ใหม่ระหว่างส่วนกลางกับส่วนท้องถิ่นให้สอดคล้องกับสภาพการณ์บ้านเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปในสภาวะที่สังคมมีกลุ่มที่หลากหลาย มีความต้องการและความคาดหวังจากรัฐที่เพิ่มขึ้นในขณะที่รัฐก็มีขีดความสามารถและทรัพยากรที่จำกัดในการตอบสนองปัญหาความต้องการที่เกิดขึ้นในแต่ละท้องถิ่น(สโรช สันตะพันธ์, 2562) การโอนถ่ายอำนาจการตัดสินใจ ทรัพยากร และภารกิจ จากภาครัฐส่วนกลางให้แก่องค์กรอื่นใด ไม่ว่าจะเป็นองค์กรภาครัฐส่วนภูมิภาค องค์กรอิสระ องค์กรท้องถิ่น องค์กรเอกชนโดยเฉพาะภาคประชาชนไปดำเนินการแทน ซึ่งการถ่ายโอนอำนาจดังกล่าวอาจจะมีลักษณะเป็นการถ่ายโอนเฉพาะภารกิจ ซึ่งเป็นการแบ่งภารกิจให้แก่องค์กรที่ได้รับการกระจายอำนาจดำเนินการหรือเป็นการถ่ายโอนโดยแบ่งพื้นที่เป็นหน่วยย่อยในการดำเนินการ การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่นช่วยสนองตอบต่อปัญหาและความต้องการของชุมชนภายในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพว่าการรวมอำนาจและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยทางการปกครองจำนวนเล็กๆ ที่มีจำนวนมากและกระจายอยู่ทั่วประเทศโดยพื้นที่เหล่านั้นย่อมมีความแตกต่างกันไปตามลักษณะภูมิศาสตร์ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของผู้คนในท้องถิ่นนั้นๆ ทำให้การบริหารและการปกครองที่มีลักษณะของการรวมศูนย์อำนาจอยู่ที่รัฐบาลเพียงแห่งเดียวไม่สามารถที่จะตอบสนองต่อความต้องการและปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชนนั้นๆ รัฐบาลจึงจำเป็นต้องกระจายอำนาจระบบงานให้มีลักษณะคล่องตัวและปรับตัวให้ยืดหยุ่นโดยมอบ หมายงานให้องค์กรปกครอง(นครินทร์ เมฆไตรรัตน์, 2562)

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่ส่วนท้องถิ่นดำเนินการจัดทำบริการและแก้ปัญหาของประชาชนในท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 17 ภายใต้อำนาจมาตรา 16 ข้อที่ 27 ระบุว่าให้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตนเอง ในด้านการสังคมสงเคราะห์และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2542) และตามประกาศคณะกรรมการ

การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่น เรื่อง กำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดการระบบบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ข้อ 2 (3) มีใจความสำคัญว่าให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ในการจัดการศึกษา สาธารณสุข การสังคมสงเคราะห์ การพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับประชาชนในระดับท้องถิ่น และไม่เป็นการซ้ำซ้อนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นในจังหวัด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อขยายศักยภาพและมุ่งต่อผลสัมฤทธิ์ในการพัฒนาการศึกษา สาธารณสุข การสังคมสงเคราะห์ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนขององค์กรปกครองท้องถิ่น(ประกาศคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, 2546)

ในประเทศไทยมีคนพิการจำนวนมาก ในอดีตคนพิการไม่ได้รับการดูแลจากรัฐและสังคมจนกระทั่งเมื่อมีพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการในปี พ.ศ. 2534 ผู้พิการจึงค่อยได้รับการคุ้มครอง การสงเคราะห์ การฟื้นฟูสมรรถภาพ แม้ว่ากฎหมายและนโยบายมีการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิคนพิการมากขึ้นในอดีต แต่ในทางปฏิบัติคนพิการก็ยังเข้าไม่ถึงสิทธิเหมือนคนทั่วไป(จรัส ดิษฐาภิรักษ์, 2562) ยังมีคนพิการอีกจำนวนมากไม่ได้รับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิอย่างเพียงพอ ปัจจุบันคนพิการในประเทศเพิ่มมากขึ้นในแต่ละปีจากสาเหตุต่างๆ ซึ่งความพิการส่งผลกระทบและเกิดปัญหาต่อประเทศชาติและตัวผู้พิการเอง ข้อมูลประมวลผลจากฐานข้อมูลทะเบียนกลางคนพิการ กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการและจากการขึ้นทะเบียนคนพิการ ตามมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ทั้งนี้จากข้อมูลรายงานสถานการณ์ด้านคนพิการในประเทศไทย ณ วันที่ 1 เดือนเมษายน 2562 พบว่า คนพิการที่มีบัตรประจำตัวคนพิการแล้ว มีจำนวน 1,995,767 คน ซึ่งแบ่งเป็นเพศชาย จำนวน 1,043,308 คน และเพศหญิง จำนวน 952,459 คน (The Standard Team, 2562) ผู้พิการส่วนใหญ่เป็นผู้พิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย รองลงมาคือผู้พิการทางการได้ยินหรือการสื่อความหมาย

ข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่า คนพิการในประเทศไทยมีจำนวนมากพอที่รัฐจะต้องให้ความสนใจและใส่ใจในการพัฒนาศักยภาพของคนพิการให้มีส่วนร่วมในการอยู่ร่วมกันในสังคม โดยอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย รวมทั้งทรัพยากรจากหลายด้านเพื่อให้บริการแก่คนพิการและช่วยให้คนพิการสามารถเข้าถึงบริการต่างๆ ที่รัฐจัดให้อย่างเต็มที่ ซึ่งต้องอาศัยลักษณะการทำงานเชิงสหวิชาชีพและมุ่งเน้นการสร้างเครือข่ายองค์กรทำงานด้านคนพิการให้เกิดขึ้น โดยเฉพาะเครือข่ายด้านการจดทะเบียนซึ่งเป็นการทำงานเบื้องต้นที่ทำให้คนพิการได้

รับรู้สิทธิของตน และคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2560 อนุมัติในหลักการของแผนคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติฉบับที่ 5 พ.ศ. 2560 – 2564 (2560) เพื่อขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพโดยสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556 (2556)

เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใกล้ชิดกับประชาชนและมีพันธกิจในการดูแลผู้พิการ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้เล็งเห็นความสำคัญของคุณภาพชีวิตคนพิการตามนโยบายส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการ จึงเกิดเป็นงานวิจัยว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีศักยภาพในการดำเนินงานตามนโยบายภาครัฐในเรื่องการดูแลผู้พิการในท้องถิ่น มากน้อยเพียงใดอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความเข้าใจของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อนโยบายส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการและศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดูแลผู้พิการ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการสำรวจว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดขอนแก่น มีความรู้ความเข้าใจและมีศักยภาพในการดำเนินงานตามนโยบายภาครัฐเรื่องการดูแลผู้พิการมากน้อยเพียงใดและอย่างไร โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงกรณีศึกษาแบบหลายกรณี (multiple case study) ในรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research methodology) และศึกษาข้อมูลทุติยภูมิเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการ นโยบายสาธารณะ และการนำไปปฏิบัติ โดยศึกษาจากทฤษฎี บทความหรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้วิจัยเลือกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่นเป็นพื้นที่ศึกษา เนื่องจากเป็นองค์กรที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดและมีบทบาทในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการ ผู้วิจัยเลือกศึกษาองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น เทศบาลนครขอนแก่น เทศบาลเมืองศิลา เทศบาลตำบลภูเวียง และองค์การบริหารส่วนตำบลวังชัย

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายของการวิจัยนี้จำแนกเป็นสองระดับ คือ ระดับองค์การ ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลนคร เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล เนื่องจากผู้วิจัยได้ใช้การกำหนดพื้นที่แบบเจาะจง (purposive selection) โดยมีจำนวนประชากรในท้องถิ่นเป็นเกณฑ์ ระดับบุคคล ประกอบด้วย ฝ่ายบริหาร ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด นายกเทศมนตรี และนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ฝ่ายนิติบัญญัติ ได้แก่ ประธานสภาและสมาชิกสภาท้องถิ่น ฝ่ายข้าราชการท้องถิ่น ได้แก่ ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ปลัดเทศบาล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้อำนวยการกองวิชาการ และผู้อำนวยการกองคลัง เป็นต้น ผู้วิจัยเลือกกลุ่มเป้าหมายข้างต้นเนื่องจากกลุ่มเป้าหมายมีความรู้และมีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายและการนำนโยบายไปปฏิบัติ

ตารางที่ 1 กลุ่มเป้าหมาย

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	กลุ่มเป้าหมาย			
	ฝ่ายบริหาร	ฝ่ายนิติบัญญัติ	ข้าราชการประจำ	รวม
องค์การบริหารส่วนจังหวัด ขอนแก่น	1	-	1	2
เทศบาลนครขอนแก่น	-	-	1	1
เทศบาลเมืองศิลา	1	1	2	4
เทศบาลตำบลภูเวียง	-	-	3	3
องค์การบริหารส่วนตำบลวังชัย	1	1	2	4
รวม	3	2	9	14

ขั้นตอนการวิจัย

ขั้นตอนแรก ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Research) หนังสือ บทความ เอกสารทางวิชาการ เพื่อทำความเข้าใจ เพื่อตั้งคำถามและสร้างกรอบแนวคิด สำหรับการศึกษาในครั้งนี้

ขั้นตอนที่สอง ออกแบบเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและตรงประเด็นที่ต้องการศึกษาให้มาก

ที่สุด โดยมีประเด็นคำถามสัมภาษณ์เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในเรื่องการส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการ การจัดทำบริการสาธารณะและการนํานโยบายไปปฏิบัติ

ขั้นตอนที่สาม เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากรตัวอย่างที่กำหนดไว้ โดยทำหนังสือขออนุญาตสัมภาษณ์และบันทึกเสียงผู้ให้ข้อมูล

ขั้นตอนที่สี่ การวิเคราะห์ข้อมูล จากบทสัมภาษณ์เรียบเรียงเพื่อนำข้อมูลมาจำแนกหรือจัดกลุ่ม แบ่งตามองค์ประกอบของกรอบแนวคิดการวิจัย จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสรุปผลจากการเก็บข้อมูล

ผลการวิจัย

จากการลงพื้นที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงลึกของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการของท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น รวมไปถึงวิธีหรือแนวทางการนํานโยบายไปจัดทำบริการสาธารณะและพบประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์บุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักได้ทั้งหมด 14 ราย แบ่งเป็น บุคลากรฝ่ายบริหาร คือ นายกเทศมนตรี 1 ราย และ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล 1 ราย ฝ่ายนิติบัญญัติ คือ ประธานสภาเทศบาล 1 ราย ประธานสภาเทศบาลตำบล 1 ราย ฝ่ายข้าราชการประจำ คือ ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 ราย ปลัดเทศบาล 1 ราย ปลัดเทศบาลตำบล 1 ราย ผู้อำนวยการกองวิชาการและแผนงาน 6 ราย และหัวหน้าสำนักปลัด 1 ราย

ความเข้าใจของบุคลากรท้องถิ่นต่อนโยบายส่งเสริมคุณภาพชีวิตพิการ

ความคิดเห็นทั่วไปของบุคลากรท้องถิ่นต่อนโยบายส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการ ว่าเป็นนโยบายที่กำหนดขึ้นเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาคนพิการ ส่งผลให้คุณภาพชีวิตคนพิการดีขึ้น ทำให้คนพิการเห็นคุณค่าของตนเองและสามารถอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างปกติสุข รวมทั้งนโยบายยังช่วยส่งเสริมด้านสุขภาพของผู้พิการ ให้ความรู้แก่คนพิการที่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ รวมถึงให้ความรู้แก่ผู้ดูแลคนพิการอย่างถูกวิธีเพื่อลดปัญหาความพิการซ้ำซ้อนที่อาจเกิดขึ้น เนื่องจากการดูแลสุขภาพคนพิการที่ปฏิบัติไม่ถูกต้อง อีกทั้งนโยบายยังช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตคนพิการให้มีอาชีพเพื่อสร้างรายได้ ตามที่ได้สัมภาษณ์ นาย ก(1) กล่าว

ว่า “นโยบายส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการ คือมีความต้องการให้คนพิการมีคุณภาพชีวิตที่ดี ไม่เป็นภาระของสังคม สามารถช่วยเหลือตนเองให้มากที่สุด ไม่ถูกทอดทิ้งจากสังคม ลดความเหลื่อมล้ำและทำให้คนพิการได้มีสิทธิเท่าเทียมกับคนปกติทั่วไปในสังคม” (นาย ก(1), การสื่อสารส่วนบุคคล, 25 กุมภาพันธ์ 2563) ผู้ให้ข้อมูลยังได้อธิบายว่านโยบายส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการนั้นมีความเกี่ยวข้องกับท้องถิ่นโดยตรง เนื่องจากท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด และนโยบายยังสอดคล้องกับการปฏิบัติงานของท้องถิ่นที่ดูแลคนพิการ ซึ่งเป็นขั้นพื้นฐานในการจัดทำบริการสาธารณะให้แก่ประชาชน

นโยบายส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการเก็บข้อมูลพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่รับนโยบายจากส่วนกลางโดยตรงมาปฏิบัติเพื่อจัดทำบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนในพื้นที่ที่สามารถเข้าถึงบริการต่างๆ ได้อย่างสะดวกสบาย วิธีการปฏิบัติงานด้านนโยบายส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการที่ทางท้องถิ่นรับมาจากส่วนกลาง เช่น เรื่องการขึ้นทะเบียนคนพิการเพื่อรับเบี้ยจัดสรรงบประมาณที่ทางท้องถิ่นได้รับนำมาปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยให้เหมาะสมต่อผู้พิการเป็นต้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีการจ้างงานคนพิการเข้าทำงาน ตามมาตรา 33 ของพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ตามสัดส่วนที่กฎหมายกำหนด เพื่อให้คนพิการเห็นคุณค่าในตนเองและไม่ถูกมองว่าเป็นภาระของสังคม นอกจากนี้ทางท้องถิ่นจะปฏิบัติตามนโยบายที่รับมาจากส่วนกลางแล้วนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการกำหนดแผนงาน โครงการหรือกิจกรรมขึ้นเพื่อเป็นพัฒนาการบริหารงานภายในท้องถิ่น มีการจัดทำโครงการส่งเสริมอาชีพให้ผู้พิการ เพื่อให้ผู้พิการมีอาชีพสามารถเลี้ยงตนเองได้ อบรมเรื่องการดูแลสุขภาพผู้พิการและให้ความรู้สำหรับผู้ดูแลผู้พิการ รวมถึงฝึกอบรมการอยู่ร่วมกันกับครอบครัว และฝึกอบรมทำกายภาพบำบัดเพื่อฟื้นฟูในรายผู้พิการทางการเคลื่อนไหวที่เป็นผู้ป่วยติดเตียง ผู้วิจัยพบว่า จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลของ นาง ข(2) กล่าวว่า “สภาพปัญหาของความพิการทำให้มีข้อจำกัดในการเข้าถึงบริการด้านสาธารณสุข ทางท้องถิ่นจึงประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและภาคีเครือข่าย จัดทีมแพทย์พยาบาล ลงพื้นที่ตรวจเยี่ยมผู้พิการในชุมชน รวมถึงมีการใช้บุคลากรทางการแพทย์ร่วมกันในการลงพื้นที่ โดยมีโรงพยาบาลศูนย์ขอนแก่น โรงพยาบาลศรีนครินทร์ และศูนย์แพทย์ ทางเครือข่ายยังมีการจัดหากายอุปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้พิการในการใช้ชีวิตประจำวัน จากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตขอนแก่น เช่น รถวีลแชร์ รีโมทคอนโทรล

หรืออุปกรณ์อื่น เป็นต้น” (นาง ข(2), การสัมภาษณ์ส่วนบุคคลากร, 4 มีนาคม 2563) ทั้งนี้ ห้องถิ่นมีการจัดทำแผนและจัดสรรงบประมาณไว้สำหรับกิจกรรมการส่งเสริมและฟื้นฟูคนพิการ รวมถึงจัดสรรงบประมาณเพื่อนำมาปรับปรุงอาคารสถานที่สำหรับคนพิการ เช่น ทางลาด ที่จอดรถ ห้องน้ำสำหรับคนพิการ เพื่ออำนวยความสะดวกต่อผู้พิการที่เข้ามาใช้บริการ

ผลการดำเนินงานตามนโยบายส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูล ผู้วิจัยพบว่า การจัดทำนโยบายสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามนโยบายส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการที่นำไปปฏิบัตินั้น ประสบผลสำเร็จและมีความก้าวหน้าในการดำเนินงานทุกปี ทำให้ผู้พิการมีคุณภาพชีวิตที่ดี ร่างกายฟื้นฟู ไม่พบปัญหาความพิการซ้ำซ้อนเพิ่มขึ้น ผู้พิการมีอาชีพสามารถสร้างรายได้ให้แก่ตนเอง ทำให้ดำรงชีพอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ซึ่งการจัดทำนโยบายสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่ มีดังนี้ องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นจัดทำโครงการฝึกอาชีพพระยาสันให้กับบุคคลออทิสติกและผู้ปกครองในการเพาะปลูกเห็ดขอนขาว โครงการฝึกอาชีพทำกระเป๋าด้าเอนกประสงค์ให้กับนักเรียนโสตศึกษาจังหวัดขอนแก่น เป็นต้น เทศบาลนครขอนแก่น มีการวางแผนการพัฒนาเมืองขอนแก่น โดยจัดทำโครงการ “SMART CITY” ภายใต้แนวคิด “คนขอนแก่นไม่ทอดทิ้งกัน” จึงทำให้เกิดโครงการพัฒนาจิตอาสา ซึ่งมีการจัดอบรมจิตอาสาเพื่อช่วยดูแลผู้พิการในชุมชนของตนเอง เทศบาลเมืองศิลา เทศบาลตำบลภูเวียงและองค์การบริหารส่วนตำบลวังชัย มีการจัดทำบริการสาธารณะที่สอดคล้องกัน เช่น จัดทำโครงการซ่อมแซมบ้านและปรับปรุงสภาพที่อยู่อาศัยสำหรับผู้พิการ พบว่า ด้านบริการสาธารณสุขมีการจัดทีมแพทย์พยาบาลโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ลงพื้นที่ตรวจเยี่ยมเดือนละ 1 ครั้ง ตรวจสุขภาพคนพิการประจำปี ละ 1 ครั้ง ช่วยประสานส่งต่อสถานพยาบาลและหน่วยงานอื่น รวมถึงสิทธิการเข้าถึงกองทุนกู้ยืมเงินเพื่อประกอบอาชีพ มีการฝึกอบรมอาชีพและจัดตั้งกลุ่มหรือตัวแทนของผู้พิการในชุมชนขึ้นเพื่อเป็นตัวแทนและร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผู้พิการ ฉะนั้น ผลการวิจัยจึงพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ความสำคัญในเรื่องการดูแลคนพิการและสามารถดำเนินการตามนโยบายส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการที่รับมาจากส่วนกลางตามบทบาทหน้าที่และสามารถนํานโยบายไปปฏิบัติในการจัดทำบริการสาธารณะให้สอดคล้องสภาพปัญหาของผู้พิการในแต่ละพื้นที่ได้

อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้พิการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เห็นคุณค่าในตนเองไม่ถูกมองว่าเป็นภาระของสังคม และสามารถอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างปกติสุขเท่าเทียมกัน

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยนี้ศึกษาเกี่ยวกับความเข้าใจของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่นต่อนโยบายส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการ รวมถึงศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดูแลผู้พิการและผลดำเนินงานตามนโยบายส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการในการจัดทำบริการสาธารณะในท้องถิ่น ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์บุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 5 แห่งในจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความรู้ความเข้าใจต่อนโยบายส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการในระดับที่ดี สามารถอธิบายถึงความสำคัญและเป้าหมายของนโยบายได้อย่างละเอียดชัดเจน และยังพบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับนโยบายจากส่วนกลางมาปฏิบัติแล้วนั้น ยังมีการจัดทำบริการสาธารณะเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาของผู้พิการในพื้นที่ทำให้ผู้พิการรวมถึงผู้ดูแลเกิดความพึงพอใจและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ทางท้องถิ่นกำหนดไว้ ส่งผลให้ผู้พิการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีความมั่นใจกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นของตนเองหรือเข้าร่วมกิจกรรมในเวทีการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการที่ทางชุมชนและท้องถิ่นจัดทำขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาการฝึกอบรมอาชีพสำหรับผู้พิการ การสร้างพื้นที่เรียนรู้ให้แก่ผู้พิการ เชื่อมโยงแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างเครือข่ายกลุ่มอาชีพของผู้พิการ อีกทั้งทางท้องถิ่นได้ส่งเสริมและต่อยอดการพัฒนาอาชีพของผู้พิการ โดยการช่วยพัฒนารูปแบบสินค้า การจัดหาสถานที่และจำหน่ายสินค้าของผู้พิการ เพื่อเป็นช่องทางในการสร้างรายได้ให้ผู้พิการสามารถเลี้ยงชีพตนเองได้

อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานตามนโยบายส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการ บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแสดงความคิดเห็นว่า ปัจจุบันยังพบปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญสองเรื่องใหญ่ คือ งบประมาณและ บุคลากร ด้านงบประมาณ งบประมาณไม่เพียงพอสำหรับนโยบายที่จัดทำขึ้นในแต่ละปี ส่งผลให้นโยบายไม่บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ด้านบุคลากรในท้องถิ่นแต่ละแห่งยังขาดเจ้าหน้าที่ที่ดูแลผู้พิการโดยตรง เช่น นักพัฒนาชุมชน นักสังคมสงเคราะห์ ทำให้การทำงานขาดประสิทธิภาพเนื่องจากเจ้าหน้าที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดูแลผู้พิการ สอดคล้องกับบทความของ ลฎาภา พันธุ์โพธิ์ และ

วิทยา จิตนุพงศ์ (2561) เรื่อง บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการ กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ทอม อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา ผลการศึกษาพบว่า บทบาทอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ทอม ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการ มี 2 บทบาท ได้แก่ บทบาทผู้ให้การศึกษแก่คนพิการ และ บทบาทผู้ให้บริการช่วยเหลือ สนับสนุน การปฏิบัติตามบทบาทอำนาจหน้าที่ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ทอม ประสบปัญหาข้อจำกัดอำนาจหน้าที่ งบประมาณ บุคลากร การมีส่วนร่วมของคนพิการ และอาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวกที่มีไม่เพียงพอ ส่งผลให้การปฏิบัติงานตามบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ประสบผลสำเร็จตามแผนงาน นโยบายที่กำหนด การพัฒนางานส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการ

สรุปได้ว่า ถึงแม้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะดำเนินงานตามนโยบายในการจัดบริการสาธารณะให้สอดคล้องกับนโยบายแล้วนั้น แต่ก็ยังขาดบุคลากรในท้องถิ่นที่จะเข้ามาหนุนเสริมการดูแลผู้พิการและความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการยังไม่เพียงพอ ส่งผลให้การทำงานไม่มีประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานไม่ประสบความสำเร็จตามนโยบาย ทำให้ผู้พิการที่มารับบริการส่วนใหญ่ไม่ทราบข้อมูลข่าวสาร ผู้พิการจึงไม่สามารถเข้าถึงสิทธิที่ควรจะได้รับ

ข้อเสนอแนะ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรตระหนักในการปฏิบัติงานของตนเองถึงปัญหาของผู้พิการในพื้นที่ และจัดหารายได้ของท้องถิ่นเพิ่มเพื่อให้เพียงพอ โดยไม่ต้องรบกวนงบประมาณจากส่วนกลางเพียงช่องทางเดียว สำหรับข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย รัฐบาลจะต้องมีการกำหนดทิศทาง แนวทาง พร้อมงบประมาณที่เพียงพอในการแก้ไขปัญหาคนพิการ ทั้งการจัดจ้างบุคลากรและการส่งเสริมอบรมให้ความรู้ความเข้าใจในการดูแลผู้พิการ รวมไปถึงการอบรมผู้พิการให้มีความรู้ความสามารถเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตคนพิการ

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2560 - 2564*. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ.

จรัส ดิษฐาอภิชัย. (2562). *เรื่องสิทธิมนุษยชน : สิทธิคนพิการ*. สืบค้นเมื่อ 14 ก.พ. 2562.

จาก <http://www.fpps.or.th/news.php?detail=n1024512798.news>.

นครินทร์ เมฆไตรรัตน์. (2562). *องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. สืบค้นเมื่อ 10 มี.ค. 2562.

จาก <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title>

ประกาศคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. (2546). *กำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนจังหวัด*.

สืบค้นเมื่อ 10 มี.ค. 2562. จาก <http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABIN/FOCENTEROPM/DRAWER01/GENERAL/DATA0004/00004533.PDF>.

ลฎาภา พันธุ์โพธิ์ และ วิทยา จิตนุพงศ์. (2561). *บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการ กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ทอม อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา*. หลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สโรช สันตะพันธุ์. (2562). *ปัญหาการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : การถ่ายโอนสถานศึกษา*. สืบค้นเมื่อ 20 มี.ค. 2562. จาก <http://www.public-law.net/publaw/view.aspx?id=857>

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2542). *พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542*. สืบค้นเมื่อ 15 ก.พ. 2562. จาก <http://www.dla.go.th/work/planlocal.pdf>.

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2556). *ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 130/ตอนที่ 30 ก/หน้า 6/29 มี.ค. 2556*. สืบค้นเมื่อ 16 ก.พ. 2562 จาก <http://www.dep.go.th/Content/View/4406/1>.

The Standard Team. (2562). *3 ธันวาคม วันคนพิการสากล*. สืบค้นเมื่อ 10 ก.พ. 2562.

จาก <https://thestandard.co/onthisday0312>.